

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 11.11.2003
KOM(2003) 685 endelig

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN

"UDDANNELSE 2010"

**LISSABON STRATEGIENS SUCCES AFHÆNGER AF GENNEMFØRELSEN AF
HASTENDE REFORMER**

**(Udkast til fælles midtvejsrapport
om gennemførelsen af det detaljerede arbejdsprogram
for opfølgning af uddannelsessystemernes mål i Europa)**

{SEK(2003) 1250}

INDHOLDSFORTEGNELSE

Resumé	3
Indledning: en afgørende rolle i Lissabon-strategien	5
Afsnit I: der er stadig meget at gøre, og tiden er knap	6
1.1 Utilstrækkelige fremskridt	6
1.1.1 Vejen er banet for samarbejde.....	6
1.1.2 For få sammenhængende strategier for livslang læring	7
1.1.3 Videregående uddannelse er en forudsætning for et videnbaseret Europa	7
1.1.4 Erhvervsuddannelserne savner kvalitet og tiltrækningskraft	8
1.1.5 For lidt mobilitet på uddannelsesområdet	8
1.2 EU halter stadig bagefter sine største konkurrenter	9
1.3 Mange advarselslamper blinker stadig.....	10
Afsnit II: fire omdrejningspunkter for indsatsen	11
2.1 Reforme og investeringer skal koncentreres om nøgleområderne.....	12
2.1.1 Sammenhæng mellem nationale politikker og Lissabon-målene.....	12
2.1.2 Effektiv mobilisering af de nødvendige ressourcer	12
2.1.3 Lærerfaget skal være mere attraktivt	13
2.2 Livslang læring skal gøres til en konkret realitet	14
2.2.1 Nye globale, sammenhængende og samordnede strategier.....	14
2.2.2 En målrettet indsats over for de dårligt stillede grupper	14
2.2.3 Anvendelse af fælles europæiske referencer og principper	14
2.3 Der skal langt om længe skabes et europæisk uddannelsesområde	15
2.3.1 Indførelse af en europæisk referenceramme for kvalifikationer	15
2.3.2 Styrkelse af den europæiske dimension i undervisningen	15
2.4 “uddannelse 2010” skal have større vægt.	16
2.4.1 Styrkelse af det europæiske arbejdsprogramms status.....	16
2.4.2 En mere effektiv gennemførelse af programmet.....	16
Konklusion: Styrkelse af samarbejdet og bedre måling af fremskridtene	17
STATISTISK BILAG	18
Noter	26

RESUMÉ

På sit møde i Lissabon i marts 2000 konstaterede Det Europæiske Råd, at *"EU står over for en helt ny situation som følge af globaliseringen og de udfordringer, som en ny videnbaseret økonomi frembyder"*, og satte sig et vigtigt strategisk mål for 2010, nemlig *"at blive den mest konkurrencedygtige og dynamiske videnbaserede økonomi i verden, der kan skabe en holdbar økonomisk vækst med flere og bedre job og større social samhørighed"*. Det Europæiske Råd understregede, at disse ændringer ikke blot kræver *"en radikal forandring af den europæiske økonomi"*, men også et ambitiøst program *"for modernisering af de sociale velfærdssystemer og uddannelsessystemerne"*. Aldrig før havde Det Europæiske Råd lagt så stor vægt på den rolle, som uddannelsessystemerne spiller for den økonomiske og sociale udvikling og for hele EU's fremtid.

I marts 2001 vedtog Det Europæiske Råd tre strategiske mål (og tretten tilknyttede konkrete mål), der skal nås inden udgangen af 2010, nemlig at uddannelsessystemerne skal bygge på principperne om bedre kvalitet, fremme af adgang for alle og åbning mod resten af verden. Året efter godkendte det et detaljeret arbejdsprogram ("uddannelse 2010") for gennemførelsen af disse mål og gav sin støtte til undervisningsministrenes ambition om, at EU's uddannelsessystemer skal være *"en kvalitetsreference på verdensplan inden 2010"*.

Hvor langt er man så kommet med at nå disse mål, der nok er ambitiøse, men samtidig også realistiske, og som nu også gælder for hele det udvidede EU? Vil EU kunne nå målene inden 2010 og hente ind på sine største internationale konkurrenter? Rådet (uddannelse) og Kommissionen skal besvare disse spørgsmål i den fælles rapport, der skal forelægges for Det Europæiske Råd i foråret 2004. I denne meddelelse, der er ment som et bidrag til rapporten, gør Kommissionen status over, hvilke fremskridt der er gjort, og foreslår en række foranstaltninger, som det haster med at træffe.

Første etape af arbejdsprogrammet for "uddannelse 2010" blev indledt i 2001, og opfølgningen af Københavnserklæringen er først lige begyndt. Selv om der allerede er sket en vis udvikling, er det endnu for tidligt at vurdere, hvilke præcise fremskridt der er gjort. Kommissionen er imidlertid i besiddelse af en række rapporter fra de forskellige arbejdsgrupper på området, nationale rapporter om udviklingen inden for livslang læring og mobilitet samt indikatorer og analyser med nye tal. Oplysningerne fra disse kilder peger alle på en bekymrende kendsgerning, nemlig at **der i alle europæiske lande gøres en indsats for at tilpasse uddannelsessystemerne til vidensamfundet og -økonomien, men at reformerne ikke er omfattende nok til at klare udfordringerne, og at deres nuværende tempo ikke er tilstrækkeligt til, at EU kan nå sine mål.**

De fleste af de fem europæiske referencekriterier (*benchmarks*), som Rådet (uddannelse) vedtog i maj 2003, vil være vanskelige at nå inden 2010. Antallet af europæere, der deltager i livslang læring, er stadig lavt, og frafaldsprocenten er stadig så høj og den sociale udelukkelse så omfattende, at det har alvorlige personlige, sociale og økonomiske omkostninger. Der er desuden intet, der tyder på, at de samlede investeringer (offentlige og private) i de menneskelige ressourcer er blevet væsentligt forøget.

EU halter fortsat langt bagefter sine største internationale konkurrenter på uddannelsesområdet og lider navnlig under, at den private sektor ikke investerer nok i videregående uddannelser og efter- og videreuddannelser. Dertil kommer, at man endnu ikke har sikret en bedre udnyttelse af de disponible ressourcer.

Erhvervsuddannelserne er desuden hverken tilstrækkeligt attraktive eller af tilstrækkelig høj kvalitet til at dække de nye behov i den videnbaserede økonomi og på det europæiske arbejdsmarked. EU står endvidere over for en voksende risiko for lærermangel og har meget svært ved at generobre sin position som det foretrukne sted for studerende fra tredjelande, idet USA nu har overtaget denne rolle.

Disse vedvarende svagheder er særligt bekymrende med tanke på, at investeringerne og reformerne først vil få virkninger på mellemlang eller lang sigt, og at 2010 nærmer sig med hastige skridt. **Det er derfor nødvendigt med en beslutsom indsats på alle niveauer, hvis EU skal have en chance for at nå Lissabon-målene.** I den forbindelse er det efter Kommissionens mening afgørende, at man samtidigt og omgående gør en indsats på fire prioriterede nøgleområder:

- **Reformerne og investeringerne skal koncentreres om de vigtigste spørgsmål for hvert land, afhængigt af deres respektive situation og de fælles mål. Dette forudsætter et struktureret og løbende samarbejde på EU-plan med henblik på at udvikle og drage nytte af de menneskelige ressourcer og sikre størst muligt udbytte af investeringerne.**
- Der skal fastlægges sammenhængende og globale strategier for livslang læring, som sikrer en effektiv interaktion mellem alle de forskellige led i uddannelsessystemet og indskriver de nationale reformer i en europæisk sammenhæng.
- Der skal langt om længe skabes et fælles europæisk uddannelsesområde, navnlig ved hurtigt at indføre europæiske referencerammer for kvalifikationer inden for videregående uddannelser og erhvervsuddannelser. Dette er en forudsætning for at kunne skabe et reelt europæisk arbejdsmarked, fremme mobiliteten og gøre Europæiske systemer mere transparente.
- Det skal sikres, at “uddannelse 2010” får større vægt, så det kan blive et mere effektivt redskab til at fastlægge og følge op på nationale og europæiske politiske foranstaltninger, også efter 2010. For at kunne tage de presserende udfordringer op må vi udnytte alle de muligheder, der ligger i den åbne koordinationsmetode - i fuld overensstemmelse med nærhedsprincippet. Det vil navnlig fra og med 2004 være nødvendigt at indføre en ordning til måling af fremskridtene, baseret på de årlige rapporter, som medlemsstaterne fremlægger for Kommissionen.

Hvis alle disse foranstaltninger bliver truffet hurtigt, er der endnu en chance for at nå de mål, som medlemsstaterne har fastsat. Ellers er det sandsynligt, at afstanden mellem EU og dets største konkurrenter vil blive endnu større, og, hvad værre er, at det vil blive yderst vanskeligt at gennemføre den samlede Lissabon-strategi.

INDLEDNING: EN AFGØRENDE ROLLE I LISSABON-STRATEGIEN

Lissabon-strategien har som et af dens vigtigste bidrag fremskyndet EU's overgang til et samfund og en økonomi, der er baseret på viden. Strategien bygger på en række forskellige sammenhængende og komplementære foranstaltninger (f.eks. reformer af markederne for varer, tjenesteydelser og kapital, tilpasning af beskæftigelsespolitikken og arbejdsmarkedet samt fornyelse af de sociale velfærdssystemer), som skal forbedre EU's økonomiske og sociale resultater og sikre en bæredygtig udvikling.

Uddannelsespolitikken er nøglen til opnåelse og overførsel af viden og er afgørende for ethvert samfunds innovationspotentiale. Den står derfor centralt i denne nye dynamik og giver synergi til EU's andre indsatsområder, som f.eks. beskæftigelse, forskning og innovation, erhvervspolitikken, informationssamfundet, den økonomiske politik og det indre marked. Både almen og erhvervsrettet uddannelse drager fordel af udviklingen på disse områder og er samtidig med til at give denne udvikling større gennemslagskraft. Uddannelsessystemernes rolle nyder stigende anerkendelse, hvilket går hånd i hånd med et øget ansvar og et stadig større krav om at modernisere og transformere, navnlig set i lyset af udvidelsen af EU.

De menneskelige ressourcer er EU's største aktiv, og investeringerne på dette område anerkendes nu som en forudsætning for vækst og produktivitet på lige fod med investeringer i kapital eller udstyr. Det anslås, at en forøgelse af den gennemsnitlige skolegang med ét år vil øge den økonomiske vækst med 5 % på kort sigt og med yderligere 2,5 % på lang sigt¹. Desuden er det allerede tydeligt bevist, at uddannelse har en positiv indvirkning på beskæftigelse², sundhed, social inddragelse og aktivt medborgerskab.

En af grundene til, at EU som helhed ikke klarer sig så godt i øjeblikket inden for den videnbaserede økonomi som nogle af sine største konkurrenter, er imidlertid, at der samlet set investeres forholdsvis lidt i menneskelige ressourcer. Dette er især bekymrende med tanke på, at der vil blive stillet stadig større krav i de kommende år som følge af de videnbaserede samfund og økonomier. Da det gennemsnitlige arbejdsliv sandsynligvis vil blive forlænget, og de økonomiske og teknologiske ændringer ske stadig hurtigere, vil borgerne stadig oftere skulle ajourføre deres færdigheder og kvalifikationer. Samtidig opstår der i det videnbaserede samfund nye behov for social samhørighed, aktivt medborgerskab og personlig tilfredsstillelse, som kun kan opfyldes gennem uddannelse.

Det er på denne baggrund, at Det Europæiske Råd i Stockholm i marts 2001 vedtog tre strategiske mål (og tretten tilknyttede konkrete mål) for uddannelsessystemerne, der er koncentreret om bedre kvalitet, adgang for alle og åbning mod resten af verden³. Året efter godkendte Det Europæiske Råd i Barcelona et arbejdsprogram for gennemførelsen af disse mål ("uddannelse 2010")⁴. Dette arbejdsprogram danner den strategiske referenceramme for de uddannelsespolitikker, der skal fastlægges i EU for at gøre det muligt at nå målet om, at "uddannelsessystemerne i Europa skal være en kvalitetsreference på verdensplan inden 2010".

I denne meddelelse gør Kommissionen status over situationen, peger på de kommende udfordringer og foreslår en række foranstaltninger, som det haster med at træffe for at nå de fastsatte mål. Den vil danne grundlag for den fælles rapport om gennemførelsen af arbejdsprogrammet for målene, som Kommissionen og Rådet (uddannelse) skal

fremlægge for Det Europæiske Råd på dets forårsmøde i marts 2004⁵. Meddelelsen ledsages af et arbejdsdokument, hvori Kommissionens tjenestegrene gør status over, hvilket arbejde der er gjort, og hvor langt EU er nået i forhold til udvalgte indikatorer og benchmarks⁶.

Det er nødvendigt at samordne de uddannelsespolitikker, der bidrager til at nå Lissabonstrategien, og derfor omhandler denne meddelelse også gennemførelsen af henstillingen og handlingsplanen vedrørende mobilitet⁷, Rådets (uddannelse) resolution om livslang læring⁸ og ministererklæringen fra København om "fremme af et styrket europæisk samarbejde om erhvervsuddannelse"⁹. Den bygger også på opfølgningen af en række andre meddelelser fra Kommissionen, navnlig om nødvendigheden af at investere mere og bedre i de menneskelige ressourcer¹⁰, universiteternes rolle i det europæiske vidensamfund¹¹ og behovet for at gøre forskerfaget i Europa mere attraktivt¹², og på sammenligninger af EU's uddannelsesresultater med resten af verdens.

AFSNIT I: DER ER STADIG MEGET AT GØRE, OG TIDEN ER KNAPE

Som Det Europæiske Råd understregede på sit møde i Bruxelles i oktober 2003¹³, skal der lægges særlig vægt på udvikling af menneskelig kapital for at øge væksten i EU, navnlig gennem flere investeringer i uddannelse og en større samordning med social- og beskæftigelsespolitikken. Rådet lægger også i sine retningslinjer fra juni 2003¹⁴ vægt på udvikling af menneskelig kapital og livslang læring.

Uddannelsessystemerne er tæt knyttet til det enkelte lands egne strukturer og udviklingen i det pågældende samfund. En ændring af dette mønster vil være en mellemlang eller endda langsigtet proces. Den voksende opmærksomhed i både de nuværende og de kommende EU-medlemsstater og de reformer, som de har iværksat, viser, at de ansvarlige uddannelsesmyndigheder er klar til at tage fat på problemerne. De er begyndt at tilpasse deres systemer til vidensamfundets og -økonomiens udfordringer, selv om det er med vidt forskellige udgangspunkter og i højst varierende tempo.

Det er kun to år siden, at arbejdsprogrammet blev vedtaget, og det er derfor for tidligt at vurdere, hvilke præcise fremskridt der er gjort. Det er imidlertid muligt og meget vigtigt på nuværende trin at undersøge, hvor meget der endnu skal gøres for at nå de ambitiøse, men realistiske fælles mål. Alle de foreliggende rapporter og indikatorer fører til den samme konklusion om, at **hvis reformerne fortsætter i det nuværende tempo, vil EU ikke kunne nå sine mål på uddannelsesområdet**. Der er stadig for mange svage punkter, som begrænser EU's udvikling på området. Desuden skal de kommende medlemsstater indhente det forsømte med hensyn til at udvikle videnøkonomien og -samfundet.

Dette giver navnlig anledning til bekymring, når man tænker på, at systemerne ikke kan reformeres fra den ene dag til den anden, og at 2010 nærmer sig med hastige skridt.

1.1 Utilstrækkelige fremskridt

1.1.1 Vejen er banet for samarbejde

Med arbejdsprogrammet for uddannelsessystemernes mål indføres der et mere struktureret samarbejdsområde mellem 31 europæiske lande¹⁵, og det inddrager alle de

berørte aktører (repræsentanter for civilsamfundet og europæiske arbejdsmarkedsparter) og internationale organisationer (som f.eks. OECD, UNESCO og Europarådet).

Arbejdsprogrammet dækker alle uddannelsessystemer og -niveauer og tager højde for nye politiske initiativer, der f.eks. træffes for at udvikle eLearning¹⁶, fremme sprogindlæring og sproglig mangfoldighed¹⁷ og at gøre de europæiske videregående uddannelser mere attraktive¹⁸.

I overensstemmelse med den fastsatte tidsplan er der siden anden halvdel af 2001 gradvis blevet nedsat arbejdsgrupper for at gennemføre de fælles mål. Denne første fase var nødvendig for at fastlægge de prioriterede nøgleområder, gøre status over de opnåede erfaringer, opstille en første liste over indikatorer til måling af fremskridt og skabe den nødvendige konsensus mellem alle de involverede parter. På dette grundlag har de fleste arbejdsgrupper indhentet og udvalgt eksempler på god praksis med hensyn til politiske foranstaltninger og strategier i de forskellige lande, som vil blive udnyttet på et senere trin. Alle arbejdsgrupperne understreger i deres rapporter, at den nationale indsats skal styrkes på de vigtigste områder af "uddannelse 2010", og at EU må gøre en større indsats for at støtte landenes bestræbelser¹⁹.

Opfølgningen af Københavnserklæringen har ført til konkrete resultater. Inden årets udgang vil Kommissionen fremlægge et forslag til en fælles europæisk ramme for transparens i kvalifikationer og færdigheder (det nye "Europass"), som vil rationalisere de nuværende ordninger. Desuden er der fastlagt et fælles referencegrundlag for forbedring af erhvervsuddannelsernes kvalitet, der omfatter kriterier og nøgleindikatorer for kvalitetssikring. Endelig har man lagt fundamentet til et europæisk system for meritoverførsel, der skal øge mobiliteten inden for erhvervsuddannelserne.

1.1.2 For få sammenhængende strategier for livslang læring

Efter Det Europæiske Råds møde i Feira i juni 2000 begyndte Kommissionen og medlemsstaterne at fastlægge og gennemføre sammenhængende og omfattende strategier for livslang læring. En analyse af de nationale bidrag, der blev modtaget som led i opfølgningen af Rådets (uddannelse) resolution²⁰, bekræftede de fremskridt og svagheder, der allerede var konstateret i analysen af de nationale handlingsplaner for beskæftigelsen²¹. I mange lande er visse led i den livslange læringsproces ikke tilstrækkeligt udviklet²².

Dette skyldes ofte, at der fokuseres for meget på kravene til beskæftigelsesegnethed, eller at der lægges for stor vægt på at samle de personer op, der faldt fra under den grundlæggende uddannelse. Dette er også berettiget, men kan ikke i sig selv udgøre en strategi for livslang læring, som er fuldstændig integreret, sammenhængende og tilgængelig for alle.

1.1.3 Videregående uddannelse er en forudsætning for et videnbaseret Europa

Videregående uddannelse har hidtil ikke fået den fortjente opmærksomhed i "uddannelse 2010". Som led i Bologna-processen er der imidlertid truffet eller planlagt vigtige foranstaltninger på en række nøgleområder. Undervisningsministrene gav på deres møde for nylig i Berlin²³ igen udtryk for, at de er fast besluttet på at skabe et europæisk referencegrundlag for kvalifikationer på universitetsniveau, og opfordrede til at øge tempoet i de nødvendige reformer af eksamensbevisernes udformning,

systemerne for kvalitetssikring og den gensidige anerkendelse af kvalifikationer. De understregede også, at det er vigtigt at skabe større synergi mellem det europæiske område for videregående uddannelse og det europæiske forskningsrum. Endelig fastlagde de en procedure for måling af deltagerlandenes fremskridt.

Selv om der er tale om store fremskridt, må det ikke glemmes, at den videregående uddannelses betydning for den samlede Lissabon-strategi rækker langt ud over det program for strukturreformer, der blev indledt med Bologna-erklæringen. Universiteternes rolle omfatter så forskellige og vigtige områder som uddannelse af lærere og kommende forskere, deres mobilitet inden for EU, fremme af Europas kultur, videnskab og værdier på verdensplan, åbenhed over for virksomheder, regioner og samfundet i almindelighed samt integrering af sociale og medmenneskelige dimensioner i læseplanerne. Med sin meddelelse om "universiteternes rolle i det europæiske videnssamfund"²⁴ indledte Kommissionen en høring af alle parterne i universitetsverdenen om nøglespørgsmål som finansiering, institutionernes forskelligartede opgaver og prioriteter, udvikling af ekspertisecentre, forskellige karriereretningers tiltrækningskraft og samarbejdsnetværk. I de bemærkninger og forslag, der blev fremsat, understreges den europæiske dimension af disse spørgsmål, og de viser, at indsatsen på alle disse områder bør knyttes direkte til målene fra Lissabon. Kommissionen vil i foråret 2004 fremlægge sine konklusioner og forslag med hensyn til videregående uddannelse i Europa.

1.1.4 Erhvervsuddannelserne savner kvalitet og tiltrækningskraft

Erhvervsuddannelsessystemerne spiller en vigtig rolle med at sikre, at borgerne har de færdigheder og kvalifikationer, som arbejdsmarkedet har brug for. Kvaliteten af erhvervsuddannelserne er imidlertid meget ujævn i Europa, og kun få lande bestræber sig virkelig på at gøre erhvervsrettede studier og jobpraktik i virksomheder lige så attraktive som de almene uddannelser. Samtidig er der i mange sektorer en mangel på kvalificeret arbejdskraft, navnlig hvad angår højtuddannede ingeniører og tekniske specialister. Der må gøres en større indsats i de kommende år for at afhjælpe dette problem, navnlig ved at styrke det europæiske samarbejde i overensstemmelse med Københavnserklæringen.

1.1.5 For lidt mobilitet på uddannelsesområdet

I de rapporter, medlemsstaterne har fremlagt som led i gennemførelsen af henstillingen om mobilitet²⁵, beskriver de, hvad de har gjort for at fremme mobiliteten, bl.a. ved at fjerne de administrative eller retlige hindringer for mobilitet. Det fremgår af rapporterne, at selv om der er gjort fremskridt på mange områder, har de fleste medlemsstater ikke fastlagt reelle strategier for, hvordan mobiliteten kan fremmes. Manglende finansiering og motivation (der bl.a. skyldes problemer med anerkendelse af akademiske og erhvervsspecifikke kvalifikationer) udgør fortsat en hindring for de studerendes mobilitet, navnlig for de unge under erhvervsuddannelse. På årsplan benytter kun 120 000 Erasmus-studerende (dvs. 0,8 % af det samlede antal studerende) og 45 000 unge under erhvervsuddannelse (som led i Leonardo da Vinci-programmet) sig af mulighederne for mobilitet. Disse tal viser en gradvis forbedring, men slet ikke nok til at nå Kommissionens mål om inden 2010 at øge antallet af Erasmus-studerende betydeligt og fremme mobiliteten inden for erhvervsuddannelserne.

1.2 EU halter stadig bagefter sine største konkurrenter

EU er bagud i forhold til USA og Japan med hensyn til omfanget af investeringer i videnøkonomien og -samfundet, selv om visse medlemsstater ligger på samme niveau som disse lande eller endda højere. EU indhentede noget af forspringet i anden halvdel af 1990'erne, men det er ikke tilstrækkeligt til at udligne forskellen inden 2010. Grunden til, at EU er bagud i forhold til sine konkurrenter, er bl.a. en række svagheder i dets uddannelsessystemer.

– Manglende investeringer i de menneskelige ressourcer

Det Europæiske Råd opfordrede på sit møde i Lissabon medlemsstaterne til at sikre en betydelig årlig forøgelse af deres investeringer pr. indbygger i menneskelige ressourcer. I 2000 udgjorde de offentlige udgifter til uddannelse 4,9 % i EU, hvilket svarer til niveauet i USA (4,8 %) og ligger over niveauet i Japan (3,6 %). I perioden 1995-2000 var de offentlige udgifter imidlertid faldende i de fleste medlemsstater. Desuden lider EU under en mangel på private investeringer, navnlig inden for videregående uddannelser og efter- og videreuddannelser. I USA er det private investeringsniveau fem gange større end i EU (2,2 % af BNP i forhold til 0,4 %), og i Japan er det tre gange større (1,2 %). USA afsætter desuden flere midler pr. studerende end næsten samtlige EU-lande på alle undervisningsniveauer. Forskellen er særlig udtalt inden for de videregående uddannelser, hvor USA afsætter mellem to og fem gange så mange midler pr. studerende som EU-landene.

– For få højtuddannede kandidater

For at være konkurrencedygtig i den videnbaserede økonomi har EU brug for et tilstrækkeligt antal højtuddannede kandidater med kvalifikationer, der er skræddersyet til det europæiske arbejdsmarked. Men de videregående uddannelser er imidlertid påvirket af, at uddannelserne på gymnasieniveau halter bagud.

I EU har gennemsnitligt 23 % af alle mænd og 20 % af alle kvinder i aldersgruppen 25-64 år en universitetsuddannelse eller tilsvarende uddannelse. Disse tal ligger langt under tallene for Japan (36 % for mænds og 32 % for kvinders vedkommende) og USA (37 % for den samlede befolkning).

– EU tiltrækker færre talenter end sine konkurrenter

Udenrigsministrene har sat sig som mål at gøre EU til "*det foretrukne sted for studerende, videnskabsmænd og forskere fra andre regioner i verden*". Dette centrale mål har også en bredere betydning: hvis EU kan tiltrække flere studerende, vil det også bedre kunne fremme sine særlige kendetegn og værdier og dermed øge sin indflydelse og i sidste instans blive mere konkurrencedygtig. Selv om EU sammen med USA er den eneste region i verden, der er nettomodtager med hensyn til mobilitet, foretrækker størstedelen af de asiatiske og sydamerikanske studerende imidlertid at tage til USA. Desuden er der nu dobbelt så mange europæiske studerende i USA som amerikanske studerende i Europa. De førstnævnte tager normalt en eksamen fra værtsuniversitetet, som oftest på et højt niveau inden for det naturvidenskabelige og teknologiske område. De sidstnævnte tager normalt til Europa for en kort periode som led i studierne på deres

eget universitet, som regel på et tidligt trin i deres studieforløb og hovedsagelig inden for det humanistiske og samfundsvidenskabelige område.

EU "producerer" flere personer med kandidat- og ph.d.-grader inden for naturvidenskab og teknologi end USA og Japan (25,7 % af det samlede antal personer i EU, der afslutter en videregående uddannelse, i forhold til henholdsvis 21,9 % og 17,2 % i Japan og USA). Alligevel udgør forskere en langt mindre andel af den erhvervsaktive befolkning i EU (5,4 forskere pr. 1 000 erhvervsaktive i 1999) end i USA (8,7) og Japan (9,7), især i de private virksomheder. Det europæiske arbejdsmarked er alt for begrænset for forskere, og de forlader ofte EU for at gøre karriere et andet sted (navnlig i USA, hvor de har bedre arbejdsforhold) eller beslutter at skifte erhverv²⁶.

1.3 Mange advarselsslamper blinker stadig

Den åbne koordinationsmetode bygger i høj grad på europæiske indikatorer og benchmarks. Hvis de ikke fandtes, ville programmet for "uddannelse 2010" miste meget af sin relevans²⁷. Undervisningsministrene tog et stort skridt fremad, da de i maj 2003 blev enige om fem kvantitative mål, der skulle nås inden 2010²⁸. **En analyse af EU's nuværende position afslører imidlertid, at der er store mangler, som vil skulle udbedres, hvis man skal nå de fælles mål²⁹ :**

– Skolefrafaldet er stadig for højt

EU har gjort det til en af sine vigtigste opgaver at løse problemet med unge, der forlader skolen uden afgangseksamen. I 2002 stod næsten 20 % af de unge mellem 18 og 24 år uden for EU's vidensamfund. Udenrigsministrene er blevet enige om at nedbringe dette tal til 10 % inden 2010. Selv om det europæiske gennemsnit ser noget bedre ud, hvis man også tager højde for tiltrædelseslandene, skal der stadig gøres en stor indsats i de fleste medlemsstater.

– Risiko for mangel på kvalificerede lærere og undervisere

I EU er gennemsnitligt 27 % af lærerne i grundskolen og 34 % af lærerne på sekundærtrinnet ældre end 50 år. Inden 2015 skal der ansættes - og uddannes - mere end en million skolelærere. Denne massive lærerudskiftning er både en stor udfordring og indeholder samtidig mange muligheder for de fleste lande. Men der er ikke mange, som står i kø for at udøve dette erhverv, og EU risikerer at stå over for en alvorlig mangel på kvalificerede lærere og undervisere, som det blev påpeget for nylig af OECD³⁰. Dette er bekymrende, og man må derfor spørge sig selv om, hvordan man kan gøre dette erhverv mere attraktivt for at tiltrække og fastholde de bedste talenter og samtidig sikre, at lærerne får den rette efter- og videreuddannelse, så de kan forberede sig på deres nye roller.

– For få kvinder på de naturvidenskabelige og teknologiske studier

På sit møde i Stockholm i marts 2001 understregede Det Europæiske Råd, at det er nødvendigt at tilskynde unge, og navnlig kvinder, til at interessere sig for naturvidenskabelige og teknologiske studier og karrierer. Dette er en vigtig forudsætning for EU's forsknings- og innovationskapacitet. Rådet (uddannelse) har sat sig to mål, nemlig inden 2010 at øge antallet af studerende på disse uddannelser med

15 % og at reducere de kønsrelaterede skævheder. Der er gode chancer for at nå det første mål, mens det andet mål vil kræve en betydelig indsats, eftersom der i dag er to til fire gange flere mænd end kvinder på de naturvidenskabelige og teknologiske uddannelser i EU.

– **Næsten 20 % af de unge opnår ikke de nødvendige færdigheder**

Alle har brug for et mindstemål af færdigheder for at kunne studere, arbejde og realisere sig selv i videnssamfundet og -økonomien. Det drejer sig både om de traditionelle grundlæggende færdigheder (læse-, skrive- og regnefærdigheder) og de nyere færdigheder (bl.a. fremmedsprog, iværksætterånd, personlige og sociale færdigheder og færdigheder inden for de nye informations- og kommunikationsteknologier). Og dog har 17,2 % af de 15-årige i Europa på så vigtigt et område som læsning ikke det nødvendige minimum af færdigheder, og EU er stadig langt fra at nå medlemsstaternes mål om at reducere dette tal med 20 % inden 2010.

Hvad angår tilegnelsen af fremmedsprog findes der endnu ikke nogen indikator for sproglige kvalifikationer³¹. Men man kan dog konstatere en lille stigning i antallet af fremmedsprog for eleverne på sekundærtrinnet, nemlig fra 1,2 fremmedsprog pr. elev i begyndelsen af 1990'erne til et gennemsnit på 1,5 i 2000. Dette resultat ligger imidlertid langt fra det mål om, at alle elever og studerende skal lære mindst to fremmedsprog, som Det Europæiske Råd fastsatte på sit møde i Barcelona i marts 2002.

– **For få voksne, der deltager i livslang læring**

I et videnskabeligt samfund må man til stadighed ajourføre og forbedre sine færdigheder og kvalifikationer. Selv om der er gjort fremskridt, kræver det en særlig indsats i de fleste medlemsstater og i endnu højere grad i tiltrædelseslandene, hvis man skal nå målet om at øge andelen af voksne, der deltager i efter- og videreuddannelse, til 12,5 %.

I 2002 var denne andel på ca. 8,5 % i EU, hvilket kun var 0,1 % højere end i 2001. Desuden har disse tal, der ellers har været stigende siden midten 1990'erne, ligget konstant på samme niveau i de sidste fire år.

AFSNIT II: FIRE OMDREJNINGSPUNKTER FOR INDSATSEN

De ovenstående kendsgerninger sender alarmerende signaler om de europæiske uddannelsessystemers tilstand og strukturelle svagheder. De viser, hvor vigtigt det er at få gang i reformerne og føre Lissabon-strategien ud i livet gennem en mere målrettet indsats. Uden mere resolute reformer og vedvarende investeringer vil de nuværende mangler ikke blive udbedret, men snarere blive endnu mere udtalte og forhindre EU i at nå sine mål. Dette vil bringe såvel de ansvarlige uddannelsesmyndigheder som Det Europæiske Råd selv i en vanskelig situation.

For at støtte medlemsstaternes bestræbelser foreslår Kommissionen at basere det kommende arbejde på følgende fire omdrejningspunkter, som gennem en fælles og hurtig indsats vil kunne gøre det muligt at nå de fastsatte mål:

- Reformen og investeringer skal koncentreres om nøgleområderne
- Livslang læring skal gøres til en konkret realitet

- Der skal langt om længe skabes et europæisk uddannelsesområde
- “Uddannelse 2010” skal have større vægt.

Disse forslag bygger navnlig på konklusionerne fra de arbejdsgrupper, der er nedsat under programmet for “uddannelse 2010”, og på analysen af de nationale rapporter om mobilitet og livslang læring.

2.1 Reforme og investeringer skal koncentreres om nøgleområderne

Under deres uformelle møde i Milano (fælles samling med social- og arbejdsministrene) understregede undervisningsministrene fra EU og tiltrædelseslandene, at hvis man skal nå målene fra Lissabon, er det vigtigt at indføre et struktureret samarbejde, der kan fremme udviklingen af den menneskelige kapital, og en regelmæssig måling af de fremskridt, der gøres under arbejdsprogrammet for uddannelsessystemernes mål i Europa³².

EU's undervisningsministre bør drøfte, hvilke ressourcer uddannelsesområdet har brug for, og hvordan de kan udnyttes så effektivt som muligt. Kommissionen vurderer desuden, **at der bør nedsættes en gruppe på højt niveau, som fra og med 2004 skal gennemgå de nationale politikker på området og fastlægge de mest presserende samarbejdsområder.** Foranstaltningerne under Kommissionens initiativ for uddannelsesøkonomi kan bidrage til dette arbejde, navnlig med hensyn til at fastlægge, hvilke områder og grupper der vil få størst nytte af investeringerne. EU bør drage fuld nytte af de undersøgelser og analyser, der er foretaget af internationale organisationer (som f.eks. OECD), og på denne måde lære af den bedste internationale praksis.

2.1.1 *Sammenhæng mellem nationale politikker og Lissabon-målene*

Overgangen til videnbaserede samfund og økonomier og de nye behov for livslang læring kræver grundlæggende forandringer af uddannelsessystemerne. Så vidtrækkende reformer kan ikke gennemføres fra den ene dag til den anden. Hvert enkelt land fastlægger sine prioriteter for reformer og foranstaltninger ud fra sine egne forhold og begrænsninger, og det er vigtigt, at disse lande i deres overvejelser og valg nu tager fuld højde for de fælles europæiske mål, der er fastlagt i Lissabon-strategien.

For at øge sammenhængen mellem de foranstaltninger, der træffes i medlemsstaterne og på EU-plan, og at gøre samarbejdet mellem medlemsstaterne mere struktureret foreslår Kommissionen, **at hvert enkelt land giver besked om, hvilke politiske prioriteter det har fastsat på kort og mellemlang sigt for investeringer og reformer på uddannelsesområdet, samt om hvordan disse prioriteter vil bidrage til at nå de europæiske mål for 2010.** Dette vil gøre det muligt at afgøre, hvilke nøgleområder i Lissabon-strategien der direkte kan være med til at sikre det enkelte land og dets borgere gode resultater i videnøkonomien og -samfundet, og hvilke nøgleområder der kræver en større reform- og investeringsindsats.

2.1.2 *Effektiv mobilisering af de nødvendige ressourcer*

I den nuværende økonomiske og budgetmæssige situation står argumenterne for den "betydelige forøgelse" af investeringerne i de menneskelige ressourcer, som Det

Europæiske Råd opfordrede til i Lissabon, stærkere end nogen sinde før, især fordi dette er nøglen til fremtidig vækst. Medlemsstaterne bør i overensstemmelse med de overordnede retningslinjer for den økonomiske politik for perioden 2003-2005³³ og de specifikke retningslinjer for beskæftigelsen arbejde aktivt på at øge investeringerne i viden, herunder ved at forbedre uddannelsessystemernes kvalitet og effektivitet. Dette er også i tråd med den vægt, der i de nye retningslinjer for medlemsstaternes beskæftigelsespolitik lægges på at fremme den menneskelige kapital og livslang læring³⁴. Den nødvendige forøgelse af ressourcerne bør komme fra en kombination af en række forskellige kilder:

- **Flere offentlige investeringer inden for bestemte nøgleområder:** Kommissionen har allerede påpeget³⁵, at målrettede forøgelser af de offentlige investeringer kan nå inden for de nuværende budgetbegrænsninger. På nationalt plan kan dette gøres ved at skære ned på ineffektive investeringer og ved at flytte midler, der nu er afsat til sektorer, hvor de økonomiske og sociale resultater er mere begrænsede, over til uddannelsesområdet.
- **Et større bidrag fra den private sektor,** navnlig inden for videregående uddannelse, voksenuddannelse og efter- og videreuddannelse. Selv om de offentlige myndigheder ikke bør lægge noget af deres ansvar fra sig, synes det mere nødvendigt (set i lyset af de krav, der stilles af vidensamfundet, og de begrænsede offentlige budgetter) og mere berettiget, at den private sektor yder et bidrag på disse områder end på det obligatoriske undervisningsområde. Det vil derfor være nødvendigt at anspore virksomhederne (navnlig smv'erne) og enkelt individer til at øge deres investeringer.
- **På EU-plan** bidrager strukturfondene og Den Europæiske Investeringsbank³⁶ også til at udvikle den menneskelige kapital. Medlemsstaterne bør gøre større brug af disse midler til investeringer på uddannelsesområdet i overensstemmelse med de mål, der er fastsat i Lissabon-strategien.

De øgede ressourcer skal naturligvis omsættes til konkrete resultater, dvs. flere modtagere med bedre kvalifikationer og forbedring af læringsprocesserne. En bedre udnyttelse af foranstaltningerne er lige så vigtig som det egentlige investeringsniveau.

2.1.3 Lærerfaget skal være mere attraktivt

Hvis reformerne skal lykkes, må det sikres, at lærerpersonalet er motiveret og veluddannet. For at kunne løse opgaven med den store lærerudskiftning i de kommende år og den voksende mangel på uddannede lærere og undervisere må der gøres en indsats for at tiltrække de bedste talenter og fastholde dem i dette erhverv (bl.a. ved at fremme og belønne gode præstationer³⁷), især i tiltrædelseslandene, hvor problemet er særlig udtalt. De skal desuden forberedes på deres nye rolle i det videnbaserede samfund og i reformeringen af uddannelsessystemerne. **I hvert land bør der inden 2005 udarbejdes en handlingsplan for efter- og videreuddannelse af lærere og undervisere, der kan sikre, at denne uddannelse styrkes betydeligt, som det blev anbefalet af eksperterne i arbejdsgruppen på området, og samtidig er gratis, foregår i arbejdstiden (som det er tilfældet inden for mange andre erhverv) og har en positiv indflydelse på karriereforløbet.**

2.2 Livslang læring skal gøres til en konkret realitet

2.2.1 Nye globale, sammenhængende og samordnede strategier

De nye behov for livslang læring forudsætter omfattende reformer og nationale strategier, som er helt igennem globale, sammenhængende og samordnede og samtidig i tråd med udviklingen på europæisk plan. Kommissionen henviser i den forbindelse til de meget udførlige retningslinjer, der er fastlagt i meddelelsen fra november 2001 og i Rådets (uddannelse) resolution fra juni 2002. **Senest i 2005 bør samtlige lande i samråd med alle de berørte partnere have fastlagt en sådan strategi og en sammenhængende handlingsplan for dens gennemførelse på alle niveauer af uddannelsessystemerne (formelle og uformelle).**

2.2.2 En målrettet indsats over for de dårligt stillede grupper

De unge, de højtuddannede og de erhvervsaktive er de grupper, som har størst mulighed for at drage fordel af livslang læring. De er bevidste om fordelene ved at ajourføre deres færdigheder og er derfor mere motiverede.

I modsætning hertil er de lavtuddannede og personer med ringe kvalifikationer, ældre arbejdstagere, marginaliserede befolkningsgrupper og personer, der bor i ugunstigt stillede områder eller i randområder, samt personer med indlæringsvanskeligheder ofte ikke informeret om mulighederne for uddannelse. De mener ikke, at uddannelsesinstitutionerne og deres programmer er særlig relevante i forhold til deres behov. **En af de største udfordringer bliver at gøre disse dårligt stillede grupper bevidste om fordelene ved uddannelse og at gøre systemerne mere attraktive, tilgængelige og bedre tilpasset til deres behov.** EU vil lægge særlig vægt på dette spørgsmål i sin opfølgning af gennemførelsen af de nationale strategier for livslang læring.

2.2.3 Anvendelse af fælles europæiske referencer og principper

De nationale strategier skal forankres i en europæisk sammenhæng. Dette er en betingelse for, at de kan blive mere effektive i de enkelte lande og mere sammenhængende på europæisk plan. De fælles europæiske referencer og principper er vigtige redskaber til at udvikle den gensidige tillid mellem nøgleaktørerne og bidrager således til at fremme reformerne.

Sådanne fælles referencer er i øjeblikket ved at blive fastlagt eller vedtaget for en række vigtige aspekter i forbindelse med livslang læring. De vedrører den fælles referenceramme for transparens (det nye "Europass"), anerkendelse af ikke-formelle og uformelle færdigheder³⁸, fastlæggelse af nøglekompetencer, der bør opnås af alle, og som er nødvendige for det efterfølgende uddannelsesforløb³⁹, fastlæggelse af, hvilke færdigheder og kvalifikationer lærere og undervisere skal have for at kunne påtage sig deres nye roller⁴⁰, og de grundlæggende principper, der skal overholdes for at sikre kvalitet i mobiliteten⁴¹. **Disse fælles referencer bør være på plads inden 2005, og det bør sikres, at de anvendes systematisk i alle lande.**

2.3 Der skal langt om længe skabes et europæisk uddannelsesområde

2.3.1 *Indførelse af en europæisk referenceramme for kvalifikationer*

Det europæiske arbejdsmarked kan ikke fungere effektivt og gnidningsløst uden en fælles europæisk referenceramme for anerkendelse af kvalifikationer. Dette er også af stor betydning for hvert enkelt medlem af samfundet og for samfundet selv, idet ligebehandlingen på det europæiske arbejdsmarked og udviklingen af et EU-borgerskab bl.a. afhænger af, hvilke muligheder befolkningen reelt set har for at få deres eksamensbeviser og andre uddannelsescertifikater anerkendt over hele EU.

En sådan europæisk referenceramme skal naturligvis bygge på de nationale rammer, som også selv bør være sammenhængende og dække de forskellige niveauer af grund- og videreuddannelse. Den nødvendige gensidige tillid kan kun opbygges ved hjælp af ordninger for kvalitetssikring, der er tilstrækkeligt sammenlignelige og troværdige til at blive anerkendt af alle parter. Derfor bør "det fælles referencegrundlag" for forbedring af kvaliteten i erhvervsuddannelserne (som led i opfølgningen af Københavnserklæringen) og indførelsen af en platform for kvalitetssikring og anerkendelse af kvalifikationer inden for videregående uddannelser (i tilknytning til Bologna-processen) være en af Europas allerhøjeste prioriteter. **Kommissionen er fast besluttet på at gøre brug af alle midler for at nå dette mål inden 2005 og forventer, at medlemsstaterne vil gøre det samme.**

2.3.2 *Styrkelse af den europæiske dimension i undervisningen*

Selv ikke i dag, 50 år efter starten, har det europæiske projekt opnået den nødvendige interesse og fulde støtte blandt befolkningen i EU. Selv om der er gjort fremskridt, navnlig takket være EU's foranstaltninger og programmer på uddannelses- og ungdomsområdet, bekræfter meningsmålinger jævnligt, at der er hårdt brug for at skabe større opbakning blandt befolkningen i EU⁴². Dette var et centralt spørgsmål for arbejdet i Konventet om Den Europæiske Unions fremtid⁴³, hvor et af de vigtigste mål var at bringe borgerne nærmere på det europæiske projekt. Skolerne spiller en vigtig rolle med at sikre, at alle er informeret om og forstår betydningen af det europæiske samarbejde.

Inden 2010 bør alle skolesystemerne sikre, at eleverne ved afslutningen af undervisningen på sekundærtrinnet har den viden og de færdigheder, der skal til for at forberede dem på deres rolle som kommende EU-borgere. Dette kræver især, at sprogundervisningen forbedres på alle niveauer, og at den europæiske dimension styrkes i læreruddannelsen og i læseplanerne på primær- og sekundærtrinnet.

Der er taget mange interessante initiativer på nationalt plan, men de er ofte præget af manglende koordination og effektivitet. **Hvis der inden 2005 fastlægges en EU-reference for de europæiske kundskaber og færdigheder, som eleverne bør opnå, vil man dermed kunne støtte og fremme den nationale indsats på området,** både på det lovgivningsmæssige plan og med hensyn til at udarbejde passende materialer og værktøjer.

2.4 “uddannelse 2010” skal have større vægt.

2.4.1 *Styrkelse af det europæiske arbejdsprogramms status*

“Uddannelse 2010” kan kun give resultater i medlemsstaterne og i EU, hvis det får større vægt i den samlede Lissabon-strategi. De mål, der er fastsat på uddannelsesområdet, vil stadig være fuldt ud gyldige i de kommende år. De skal dog naturligvis kunne tilpasses til nye realiteter og ændrede behov.

Erfaringerne fra de to første år af det europæiske arbejdsprogramms gennemførelse viser, at det er nødvendigt at styrke dets profil og status på alle niveauer. For at uddannelse kan blive en reel drivkraft i Lissabon-strategien, **er det absolut nødvendigt, at dens vigtige rolle understreges i Det Europæiske Råds konklusioner. Det er også afgørende, at “uddannelse 2010” indtager en central plads i de politikker, der udarbejdes i de forskellige lande.**

For at øge arbejdsprogrammets synlighed og indvirkning på nationalt plan må landene fremover blive bedre til at mobilisere de relevante kræfter og i højere grad inddrage alle de berørte aktører og civilsamfundet i almindelighed. Det vil være nødvendigt med en løbende indsats for at oplyse om programmet og styrke dets status, både i de enkelte lande og på EU-plan.

2.4.2 *En mere effektiv gennemførelse af programmet*

- For at indsatsen kan få størst mulig virkning, må man fremover udnytte alle mulighederne i den åbne koordinationsmetode. Arbejdsprogrammet for “uddannelse 2010” er en kompleks proces at gennemføre og kræver store menneskelige og finansielle ressourcer, som kan bane vejen for samarbejde. I den kommende tid vil Kommissionen efter at have konsulteret arbejdsgrupperne (herunder dem, der er nedsat til at følge op på Københavnserklæringen) træffe de nødvendige foranstaltninger til at præcisere mandatet for disse grupper, rationalisere de forskellige metoder og skabe større synergi. Det drejer sig navnlig om at uddybe de tekniske drøftelser, samle de forskellige grupper omkring fælles problemstillinger og at drøfte arbejdsgruppernes henstillinger i en bredere kreds. Hvis de ansvarlige myndigheder på de relevante niveauer inddrages direkte i denne indsats, vil den give bedre resultater.
- Virkningerne og synligheden af den samlede indsats afhænger også af, at der er sammenhæng mellem de forskellige initiativer på uddannelsesområdet. Inden udgangen af 2006 bør samordningen mellem foranstaltningerne inden for almen og erhvervsrettet uddannelse, livslang læring og mobilitet være en realitet. Koordinationen bør også forbedres mellem Bologna-processen og de 31 lande, der deltager i “uddannelse 2010”. **Generelt set vil usammenhængende sideløbende foranstaltninger fremover få sværere ved at finde deres berettigelse, såvel inden for videregående uddannelse som erhvervsuddannelse, medmindre de viser sig at være mere vidtrækkende og effektive.**
- Gennem det arbejde, der hidtil er lagt for dagen, har man konstateret, at der på visse nøgleområder mangler relevante og sammenlignelige oplysninger til at måle, hvilke fremskridt der gøres i forhold til de fastsatte mål. Kvaliteten af de nuværende indikatorer skal forbedres, og der skal opstilles prioriteter for

udviklingen af et antal nye indikatorer, samtidig med at der skal tages højde for det arbejde, der udføres af andre instanser på området. På dette grundlag vil den stående arbejdsgruppe om indikatorer og alle de andre relevante arbejdsgrupper i midten af 2004 blive opfordret til at udarbejde en liste over nye indikatorer, der bør udvikles, samt stille forslag til, hvordan de kan gennemføres i praksis⁴⁴.

KONKLUSION: STYRKELSE AF SAMARBEJDET OG BEDRE MÅLING AF FREMSKRIDTENE

På Det Europæiske Råds næste møde i foråret 2004 må stats- og regeringscheferne få øjnene op for, hvordan situationen rent faktisk ser ud i virkeligheden, og hvor vigtigt det er at gøre en indsats på uddannelsesområdet. Det er vigtigt, at Det Europæiske Råd igen gør opmærksom på, hvor stor en rolle uddannelsespolitikken spiller for gennemførelsen af Lissabon-strategien, og at det samtidig også opfordrer til at øge tempoet i de nationale reformer og at styrke det europæiske samarbejde på dette område. Alle de nødvendige ressourcer skal mobiliseres og udnyttes fuldt ud, herunder midlerne fra strukturfondene, EIB og den næste generation af EU's uddannelsesprogrammer, for at der kan gøres betydelige fremskridt i de kommende år.

Vi har ikke ret meget tid tilbage, hvis vi skal gøre en effektiv indsats inden 2010, og derfor er det efter Kommissionens opfattelse absolut nødvendigt at indføre en mere struktureret og systematisk måling af fremskridtene, så vi kan fastholde den nuværende dynamik. Kommissionen foreslår, at **medlemsstaterne hvert år fra og med 2004 fremlægger en samlet rapport om alle deres uddannelsesforanstaltninger, der bidrager til at gennemføre Lissabon-strategien for så vidt angår de fastsatte mål, de opnåede resultater og de fire ovennævnte strategiske omdrejningspunkter.** Denne rapport erstatter som led i den integrerede tilgang de specifikke rapporter, der i dag skal udarbejdes om mobilitet og om strategierne for livslang læring, og vil også (efter ministermødet i Berlin) kunne udvides til at omfatte Bologna-processen. Den berører dog ikke de rapporter, som medlemsstaterne hvert år skal udarbejde om, hvor langt de i deres nationale handlingsplaner for beskæftigelsen er nået med at gennemføre det mål om livslang læring, der er fastsat i retningslinjerne for beskæftigelsen og i de henstillinger, der rettes til de individuelle lande. De nationale rapporter om uddannelsesforanstaltningernes bidrag til Lissabon-strategien bør naturligvis udarbejdes i sammenhæng med rapporterne om den europæiske beskæftigelses- og sociale integrationspolitik.

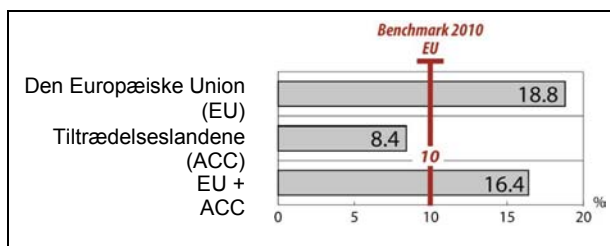
Dette vil være et stort skridt på vejen til at forbedre den åbne koordinationsmetodes virkninger og effektivitet på uddannelsesområdet. Kommissionen vil på basis af en analyse af disse rapporter kunne udarbejde et årligt dokument, der vil være til nytte for alle de berørte aktører og beslutningstagere. Dette dokument vil være et bidrag til den sammenfattende rapport, som Kommissionen hvert år skal forelægge på Det Europæiske Råds forårsmøde. Det vil også kunne tjene som udgangspunkt for den fælles rapport, som Kommissionen og Rådet (uddannelse) fra og med 2006 eventuelt vil skulle forelægge hvert andet år som led i forberedelsen af Det Europæiske Råds forårsmøde.

I de andre år (de ulige år) vil de nationale rapporter efter aftale med Kommissionen og Rådet (uddannelse) kunne fokusere på bestemte uddannelsesaspekter eller -temaer, som har særlig betydning for de uddannelsesmæssige, økonomiske og sociale mål i Lissabon-strategien.

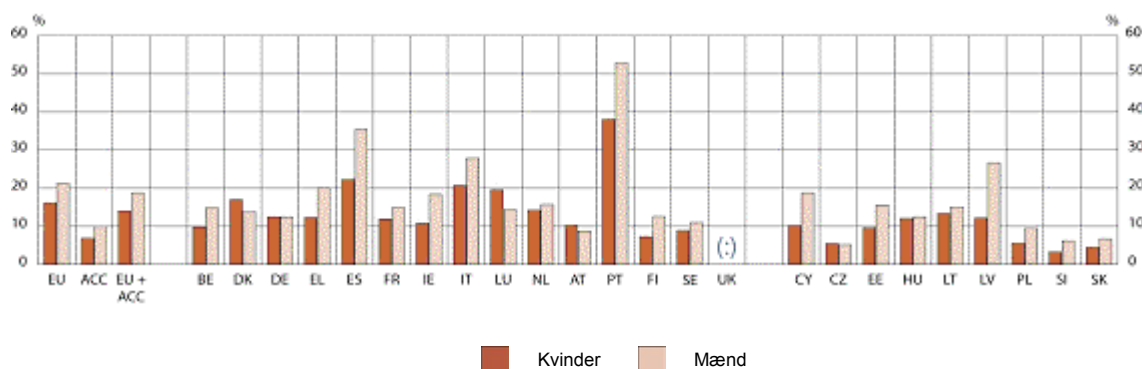
STATISTISK BILAG

PERSONER MED KORT SKOLEGANG

**Procentdel af befolkningen i alderen 18-24 år
der kun har afsluttet uddannelse på folkeskoleniveau, og som ikke har påbegyndt yderligere
almen eller erhvervsrettet uddannelse, 2002**

Kilde: Eurostat, undersøgelse af arbejdsstyrken.
Bemærkninger: EU-aggregater uden UK. Der er endnu ikke fastlagt en definition for fuldførelse af gymnasiale og tilsvarende uddannelsesforløb.
Malta: data foreligger ikke.

	BE	DK	DE	EL	ES	FR	IE	IT	LU	NL	AT	PT	FI	SE	UK
I alt	12,4	15,4	12,5	16,1	29,0	13,4	14,7	24,3	17,0	15,0	9,5	45,5	9,9	10,0	(:)
Kvinder	9,9	17,0	12,5	12,3	22,3	11,9	10,8	20,7	19,6	14,3	10,3	38,1	7,3	8,9	(:)
Mænd	14,9	13,8	12,5	20,1	35,4	14,9	18,4	27,9	14,4	15,7	8,8	52,9	12,6	11,0	(:)

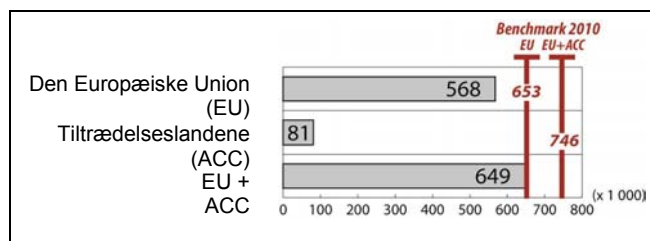
	EU	ACC	EU + ACC		CY	CZ	EE	HU	LT	LV	PL	SI	SK
I alt	18,8	8,4	16,4		14,0	5,4	12,6	12,3	14,3	19,5	7,6	4,8	5,6
Kvinder	16,2	6,9	14,1		10,2	5,5	9,6	12,1	13,4	12,2	5,6	3,3	4,6
Mænd	21,4	10	18,8		18,8	5,2	15,6	12,5	15,1	26,7	9,5	6,2	6,7

Kilde: Eurostat, undersøgelse af arbejdsstyrken.

Det nuværende EU-gennemsnit for personer med kort skolegang er 18,8 %, mens det i tiltrædelseslandene blot er ca. 8,4 % af befolkningen i alderen 18-24 år, der kun har afsluttet uddannelse på folkeskoleniveau. Disse lande klarer sig således bedre end EU-landene med hensyn til andelen af personer med kort skolegang. I en række lande, bl.a. Grækenland, Frankrig og Luxembourg, har andelen af personer med kort skolegang været konstant faldende siden begyndelsen af 1990'erne. I Danmark og Portugal vendte den faldende udvikling fra begyndelsen af 1990'erne imidlertid i midten af 1990'erne, og andelen af personer med kort skolegang ligger nu tæt på niveauet fra begyndelsen af 1990'erne. Det vil kræve en betydelig indsats og et vedvarende engagement at nå den europæiske benchmark, der er fastsat for personer med kort skolegang. De erfaringer, der er gjort i landene med de bedste resultater, f.eks. i tiltrædelseslandene, vil kunne give inspiration til nye og innoverende foranstaltninger på området.

KANDIDATER I MATEMATIK, NATURVIDENSKAB OG TEKNOLOGI

Samlet antal kandidater fra videregående uddannelser (ISCED-niveau 5A, 5B og 6) inden for matematik, naturvidenskab og teknologi (2001)

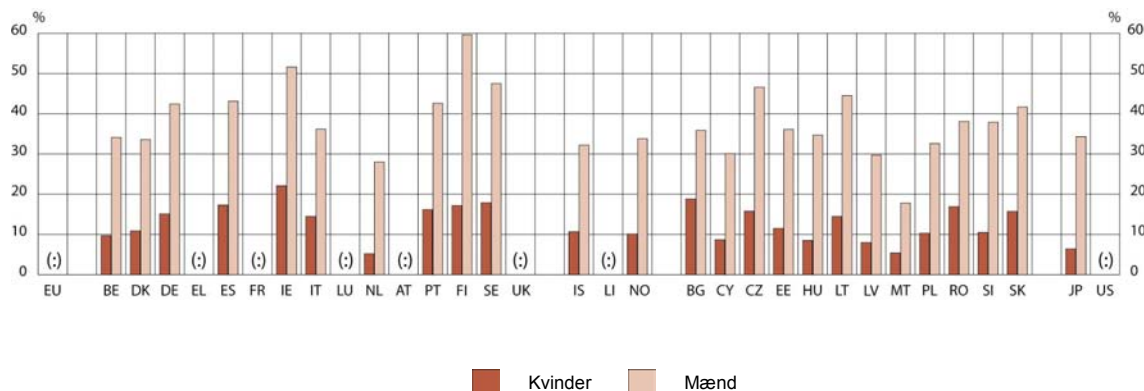

Kilde: Eurostat, UOE.

Bemærkninger: DK, FR, IT, LU, FI, UK og CY: data for 2000.

Grækenland: data foreligger ikke.

Antal studerende inden for matematik, naturvidenskab og teknologi som en procentdel af det samlede antal studerende på videregående uddannelser (ISCED-niveau 5A, 5B og 6), 2001

	EU		BE	DK	DE	EL	ES	FR	IE	IT	LU	NL	AT	PT	FI	SE	UK
I alt	(:)		21,2	20,8	29,1	(:)	29,5	(:)	35,5	24,0	16,8	16,5	(:)	27,5	36,8	30,0	(:)
Kvinder	(:)		9,7	10,9	15,1	(:)	17,3	(:)	22,1	14,5	(:)	5,2	(:)	16,2	17,2	17,9	(:)
Mænd	(:)		34,1	33,6	42,4	(:)	43,1	(:)	51,6	36,2	(:)	28,0	(:)	42,6	59,6	47,5	(:)

...	IS	LI	NO	BG	CY	CZ	EE	HU	LT	LV	MT	PL	RO	SI	SK	JP	US
I alt	18,7	(:)	19,8	26,2	17,7	31,3	21,3	20,4	26,6	16,3	11,0	19,9	26,9	22,5	28,3	21,9	(:)
Kvinder	10,7	(:)	10,1	18,8	8,7	15,8	11,5	8,5	14,5	8,0	5,4	10,3	16,9	10,5	15,7	6,4	(:)
Mænd	32,2	(:)	33,8	35,9	30,1	46,6	36,1	34,7	44,5	29,7	17,8	32,6	38,1	37,9	41,7	34,3	(:)

Kilde: Eurostat, UOE.

Det fremgår af de foreliggende data⁴⁵, at EU-15 vil skulle øge antallet af kandidater i matematik, naturvidenskab og teknologi med mere end 80 000 om året i 2010. Efter den næste udvidelse af EU i 2004 vil denne europæiske benchmark naturligvis blive forhøjet, hvorved EU-25 vil skulle øge det samlede antal kandidater på disse områder med mere end 100 000 om året.

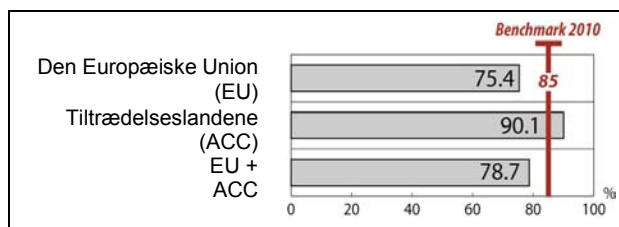
En gennemgang af andelen af studerende inden for matematik, naturvidenskab og teknologi viser tydeligt, at de kønsrelaterede skævheder er et stort problem, hvilket Rådet også understregede i sine konklusioner om de europæiske benchmarks. Irland er rent faktisk det eneste land, hvor mere end 20 % af de studerende på disse områder er kvinder. I modsætning hertil udgør kvinder mindre end 10 % af de studerende i Nederlandene og Belgien. Dette er også tilfældet i en række tiltrædelseslande (Cypern, Ungarn, Letland og Malta). En forbedring af kønsfordelingen blandt de studerende inden for matematik, naturvidenskab og teknologi vil også bidrage til at øge det samlede antal kandidater på disse områder.

Hvis man kigger på andelen af mandlige studerende, kan man konstatere, at disse studier er mest populære blandt mænd i Finland og Irland (mere end 50 % af de mandlige studerende er indskrevet på disse studier). De store forskelle mellem andelen af studerende inden for matematik, naturvidenskab og teknologi i de europæiske lande kommer også til udtryk i andelen af kandidater på disse områder i forhold til det samlede antal kandidater. I Japan og USA ligger andelen af kandidater i matematik, naturvidenskab og teknologi i øjeblikket under EU-gennemsnittet.

Europa "producerer" rent faktisk flere personer med ph.d.-grader i naturvidenskab end USA, men har færre forskere på arbejdsmarkedet. Kommissionen har foreslået en række foranstaltninger, som skal være med til at forhindre, at Europas bedste forskere opgiver deres karriere i Europa til fordel for mere lukrative muligheder i USA og andre lande⁴⁶. EU bør sikre, at kandidater i naturvidenskab og teknologi får bedre beskæftigelsesmuligheder som forskere inden for højt specialiserede og innoverende sektorer. Dette vil kræve betydelige forbedringer, som f.eks. et bedre fungerende arbejdsmarked, en større innovationskapacitet og bedre betingelser for iværksættere.

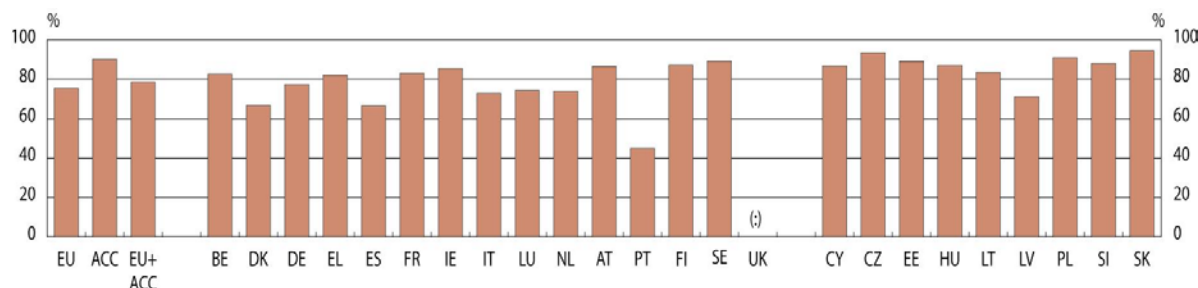
UDDANNELSE PÅ GYMNASIALT ELLER TILSVARENDE NIVEAU

Procentdel af 22-årige, der mindst har afsluttet uddannelse på gymnasialt eller tilsvarende niveau (ISCED-niveau 3), 2002

Kilde: Eurostat, undersøgelse af arbejdsstyrken.

Bemærkninger: EU-aggregater uden UK. Der er endnu ikke fastlagt en definition for fuldførelse af gymnasiale og tilsvarende uddannelsesforløb. Malta: data foreligger ikke.

BE	DK	DE	EL	ES	FR	IE	IT	LU	NL	AT	PT	FI	SE	UK
82,6	66,8	77,4	82,1	66,6	82,9	85,6	72,9	74,2	73,9	86,5	44,9	87,3	89,3	(-)

EU	ACC	EU + ACC		CY	CZ	EE	HU	LT	LV	PL	SI	SK
75,4	90,1	78,7		86,9	93,4	89,2	87,2	83,5	71,2	91,0	88,1	94,6

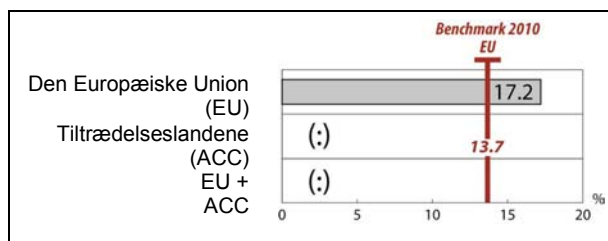
Kilde: Eurostat, undersøgelse af arbejdsstyrken.

Det fremgår af tabellen, at det vil blive en stor udfordring for medlemsstaterne at nå målet om, at gennemsnitligt 85 % af de 22-årige skal have gennemført en gymnasial eller tilsvarende uddannelse i 2010. Det nuværende gennemsnit i EU er 75,4 %. Selv om en række lande kun har forbedret deres resultater en smule i de senere år, har andre lande, f.eks. Portugal, gjort betydelige fremskridt. I EU og tiltrædelseslandene har næsten 79 % af de 22-årige mindst afsluttet en gymnasial eller tilsvarende uddannelse.

I en række EU-lande ligger gennemførelsesprocenten over 80 %, bl.a. i Belgien, Frankrig, Grækenland, Irland, Østrig, Finland og Sverige. Portugal har den laveste gennemførelsesprocent (45 %), men denne procentdel har imidlertid været stærkt stigende i de senere år. I alle tiltrædelseslandene ligger gennemførelsesprocenten for gymnasiale og tilsvarende uddannelser tæt på eller endda højere end EU-gennemsnittet. Resultaterne er særlig bemærkelsesværdige i Slovakiet (94,6 %), Den Tjekkiske Republik (93,4 %) og Polen (91,0 %). Den gennemsnitlige gennemførelsesprocent for gymnasiale eller tilsvarende uddannelser i tiltrædelseslandene er på 90,1 %, hvilket allerede ligger over det mål, som EU skal nå i 2010.

NØGLEKOMPETENCER

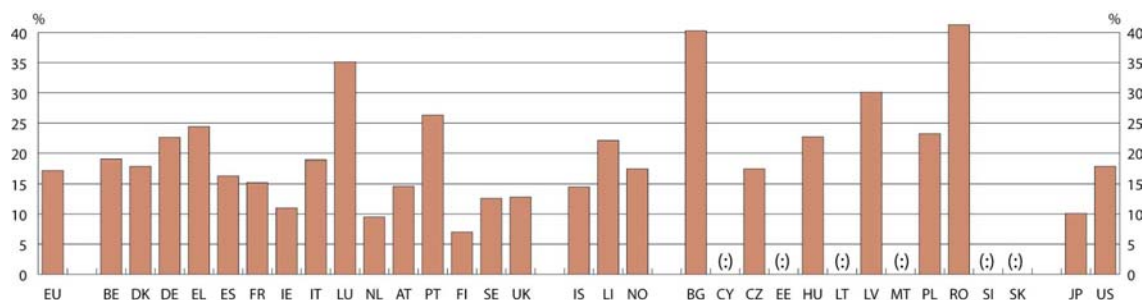
Procentdel af elever med læsefærdigheder på niveau 1 eller lavere på PISA-skalaen over læsefærdigheder, 2000

Kilde: OECD/PISA 2000.

Bemærkninger:

Inden udgangen af 2010 bør andelen af 15-årige med ringe læsefærdigheder i EU være faldet med mindst 20 % i forhold til år 2000. I 2000 var andelen af 15-årige med læsefærdigheder på niveau 1 eller lavere på 17,2 % i EU-15. Derfor er benchmark blevet fastsat til 13,7 %.

EU		B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK
17,2		19,0	17,9	22,6	24,4	16,3	15,2	11,0	18,9	35,1	9,5	14,6	26,3	7,0	12,6	12,8
IS	LI	NO	BG	CZ	EE	CY	LV	LT	HU	MT	PL	RO	SI	SK	JP	US
14,5	22,1	17,5	40,3	17,5	(:)	(:)	30,1	(:)	22,7	(:)	23,2	41,3	(:)	(:)	10,1	17,9

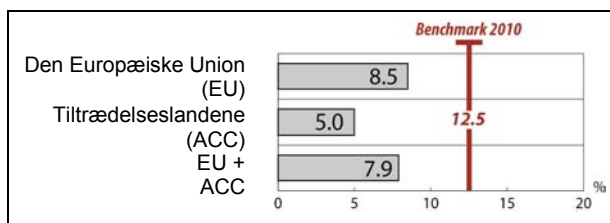
Kilde: OECD/PISA 2000.

I Finland, Nederlandene, Irland, Østrig, Sverige og Det Forenede Kongerige opnår mindre end 15 % af de 15-årige dårlige resultater i henhold til PISA-undersøgelsen om læsefærdigheder. Men i andre EU-lande er denne procentdel højere. I Tyskland, Grækenland og Portugal opnår mere end 20 % dårlige resultater ifølge undersøgelsen. I den forbindelse skal det også lægges mærke til, at andelen af elever med dårlige resultater når op på mere end 40 % i visse kandidatlande.

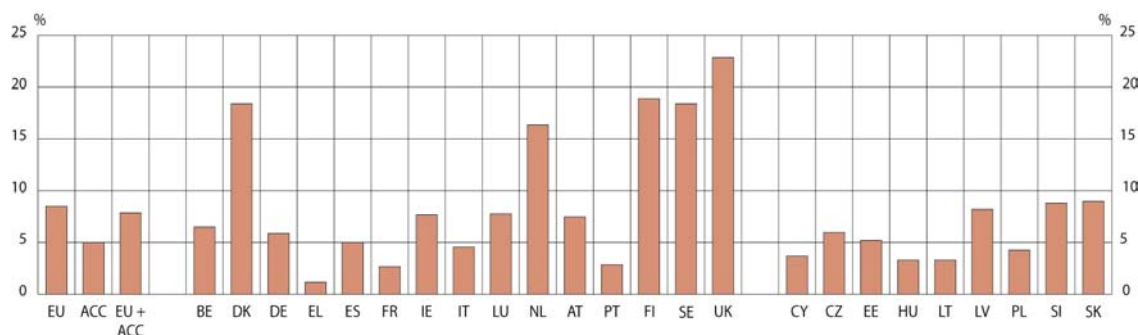
Det fremgår af tabellen, at gennemsnitligt 17,2 % af de 15-årige har dårlige resultater i medlemsstaterne. Ifølge den europæiske benchmark, der er vedtaget af Rådet, bør denne andel falde med 20 %, så den kommer ned på 13,7 % i 2010. Det vil være en stor udfordring for mange lande at komme ned på dette niveau i 2010. Det er vigtigt, at man både i landene med gode resultater og i landene med dårlige resultater finder ud af, hvordan man kan gøre yderligere fremskridt og løse problemet med de dårlige læsefærdigheder blandt 15-årige. Visse lande har tydeligvis gode erfaringer og arbejdsmetoder på dette område (f.eks. Finland og Nederlandene), som de med fordel kan dele med andre.

DELTAGELSE I LIVSLANG LÆRING

Procentdel af befolkningen i alderen 25-64 år, der har deltaget i almen eller erhvervsrettet uddannelse inden for de seneste 4 uger forud for undersøgelsen (2002)

Kilde: Eurostat, undersøgelse af arbejdsstyrken.
Bemærkninger: Malta: data foreligger ikke.

	BE	DK	DE	EL	ES	FR	IE	IT	LU	NL	AT	PT	FI	SE	UK
I alt	6,5	18,4	5,9	1,2	5,0	2,7	7,7	4,6	7,8	16,4	7,5	2,9	18,9	18,4	22,9
Kvinder	6,3	20,7	5,6	1,1	5,4	3,0	8,8	4,7	6,6	15,9	7,4	3,3	21,4	21,2	26,8
Mænd	6,8	16,1	6,2	1,2	4,5	2,4	6,5	4,5	9,1	16,9	7,6	2,4	16,5	15,6	19,3

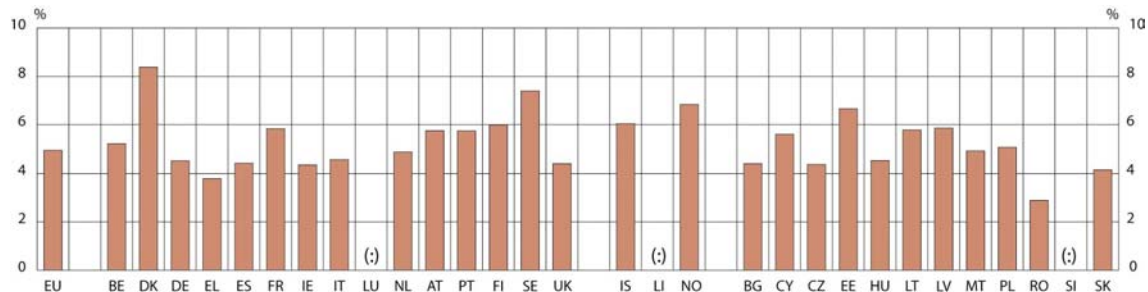
	EU	ACC	EU + ACC		CY	CZ	EE	HU	LT	LV	PL	SI	SK
I alt	8,5	5,0	7,9		3,7	6,0	5,2	3,3	3,3	8,2	4,3	8,8	9,0
Kvinder	9,2	5,4	8,5		3,8	5,8	6,7	3,7	4,2	10,9	4,7	9,2	9,4
Mænd	7,9	4,5	7,3		3,6	6,2	3,6	2,9	2,3	5,2	3,9	8,4	8,7

Kilde: Eurostat, undersøgelse af arbejdsstyrken.

Gennemsnittet for EU-15 er på 8,5 %, hvilket betyder, at i en given periode på en måned vil 8-9 ud af 100 personer have deltaget i uddannelsesaktiviteter. Gennemsnitstendensen for EU-15 har været stabil i de sidste fire år. Den vil imidlertid blive noget lavere med udvidelsen, da gennemsnittet for tilrædelseslandene var på ca. 5,0 % i 2002. Der er store forskelle fra land til land. De fire lande med de bedste resultater er Det Forenede Kongerige, Sverige, Finland og Danmark, tæt efterfulgt af Nederlandene. Gennemsnitsniveauet for landene med de bedste resultater er på over 20 %, mens der er konstateret meget lavere niveauer i en række medlemsstater og tilrædelseslande. Kvinder deltog generelt mere i uddannelsesaktiviteter end mænd.

INVESTERING I MENNESKELIGE RESSOURCER

Offentlige udgifter til uddannelse som procent af BNP, 2000

EU-15	EU + ACC	BE	DK	DE	EL	ES	FR	IE	IT	LU	NL	AT	PT	FI	SE	UK
4,94	4,94	5,21	8,38	4,53	3,79	4,43	5,83	4,36	4,58	(:)	4,87	5,75	5,74	5,99	7,39	4,41

IS	LI	NO	ACC	BG	CY	CZ	EE	HU	LT	LV	MT	PL	RO	SI	SK
6,04	(:)	6,84	4,86	4,41	5,60	4,38	6,66	4,54	5,78	5,86	4,91	5,06	2,89	(:)	4,15

Kilde: Eurostat, UOE.

I alle lande udgør investeringerne i uddannelse en stor udgiftspost på det offentlige budget. Det fremgår tydeligt af ovenstående data, at der er store forskelle mellem de offentlige udgifter til uddannelse som procent af BNP fra land til land. I Danmark og Sverige udgør disse udgifter mere end 7 % af BNP, og i en række lande (Belgien, Frankrig, Østrig, Portugal og Finland) ligger udgifterne til uddannelse på 5-6 % af BNP. Denne procentdel er imidlertid lavere end 5 % i Tyskland, Grækenland, Spanien, Italien, Irland, Nederlandene og Det Forenede Kongerige. Også i tiltrædelseslandene er uddannelse en vigtig udgiftspost. I Estland og Litauen udgør de offentlige udgifter til uddannelse mere end 6 % af BNP, mens de i Cypern, Letland og Polen ligger på 5-6 % af BNP. Med en procentandel på 2,89% er det kandidatlandet Rumænien, der har de laveste uddannelsesudgifter i relation til BNP.

Fra 1995 og fem år frem faldt andelen af offentlige udgifter til uddannelse som procentdel af BNP en smule og steg kun i fire lande. Den eneste betydelige stigning fandt sted i Grækenland, mens der var et stort fald i Irland, Finland og Det Forenede Kongerige⁴⁷. Der skal imidlertid tages højde for de demografiske forhold, da hovedparten af de offentlige udgifter til uddannelse vedrører unge, og andelen af unge på under 25 år er faldet med 1,5 procentpoint mellem 1995 og 2000. Tallene viser også, at andelen af unge studerende vokser, og at de opnår stadig højere kvalifikationer.

Det fremgår imidlertid af de anførte offentlige udgifter, at den offentlige sektor ikke alene kan bære den økonomiske byrde, der er nødvendig for at nå Lissabon-målet om, at "investeringerne pr. indbygger i menneskelige ressourcer bør øges betydeligt hvert år". De faldende offentlige udgifter til uddannelse som procentdel af BNP betyder, at den private sektor i højere grad vil skulle investere i uddannelse, hvis man skal kunne tage videnssamfundets udfordringer op.

NOTER

¹ Angel de la Fuente og Antonio Ciccone, "*Human capital in a global and knowledge-based economy*", endelig rapport til Generaldirektoratet for Beskæftigelse, Sociale Anliggender og Arbejdsmarkedsforhold, Europa-Kommissionen, 2002.

² Arbejdsløsheden falder i takt med, at uddannelsesniveautet stiger. Dette medfører en tilsvarende mindskelse af de dertil knyttede økonomiske og sociale omkostninger. Beskæftigelsen blandt den erhvervsaktive befolkning stiger også i takt med det opnåede uddannelsesniveau.

³ Rapport fra Rådet (uddannelse) til Det Europæiske Råd om "uddannelsessystemernes konkrete fremtidige mål", <http://register.consilium.eu.int/pdf/fr/01/st05/05980fl.pdf>.

⁴ Detaljeret arbejdsprogram for opfølgning af uddannelsessystemernes mål i Europa <http://ue.eu.int/newsroom/related.asp?BID=75&GRP=4280&LANG=1>.

⁵ Punkt 43 i konklusionerne fra Det Europæiske Råds møde i Barcelona den 15. og 16. marts 2002.

⁶ Gennemførelse af arbejdsprogrammet om uddannelsessystemernes fremtidige mål, arbejdsdokument fra Kommissionen, SEK(2003) 1250.

⁷ Europa-Parlamentets og Rådets henstilling af 10. juli 2001 om "mobilitet i Det Europæiske Fællesskab for studerende, personer under erhvervsuddannelse, volontører, undervisere og erhvervslærere" (EFT L 215 af 9.8.2001) og aktionsplan for mobilitet (EFT C 371 af 23.12.2000).

⁸ Rådets resolution af 27. juni 2002 om livslang læring (EFT C 163 af 9.7.2002).

⁹ Erklæring fremsat af undervisningsministrene og Kommissionen på deres møde i København den 29. og 30. november 2002 om fremme af et styrket europæisk samarbejde om erhvervsuddannelse (http://europa.eu.int/comm/education/copenhagen/index_en.html). Den er baseret på Rådets (uddannelse) resolution af 19. december 2002 om det samme emne (EFT C 13 af 18.1.03).

¹⁰ Meddelelse fra Kommissionen om "effektiv investering i uddannelse og erhvervsuddannelse: en absolut nødvendighed for Europa" (KOM(2002) 779 af 10. januar 2003).

¹¹ Meddelelse fra Kommissionen om "universiteternes rolle i det europæiske vidensamfund" (KOM(2003) 58 endelig udg. af 5. februar 2003).

¹² Meddelelse fra Kommissionen om "forskere i det europæiske forskningsrum: et fag, mange muligheder" (KOM(2003) 436 af 18. juli 2003).

¹³ Punkt 19 i konklusionerne fra Det Europæiske Råds møde i Bruxelles den 16. og 17. oktober 2003.

¹⁴ Rådets afgørelse af 22. juli 2003 om retningslinjer for medlemsstaternes beskæftigelsespolitik (EUT L 197 af 5.8.2003).

¹⁵ De 15 medlemsstater og efter Bratislava-ministererklæringen fra juni 2002 de 10 tiltrædelseslande, de 3 kandidatlande og 3 EFTA/EØS-lande (Island, Liechtenstein og Norge).

¹⁶ "Handlingsplan for eLearning - Overvejelser om fremtidens uddannelse" (KOM(2001) 172 af 28. marts 2001). Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse om vedtagelse af et flerårigt program (2004-2006) for effektiv integrering af informations- og kommunikationsteknologi (ikt) i uddannelses- og erhvervsuddannelsessystemerne i Europa (eLearning-programmet) (KOM(2002) 751 af 19. december 2002).

¹⁷ "Fremme af sprogindlæring og sproglig mangfoldighed: Handlingsplan 2004-2006" (KOM(2003) 449 af 24. juli 2003).

¹⁸ Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse om etablering af et program, der skal øge kvaliteten af de videregående uddannelser og fremme den mellemfolkelige forståelse gennem samarbejde med tredjelande (Erasmus World) (2004-2008) (KOM(2002) 401 af 17. juli 2003).

¹⁹ Det drejer sig om arbejdsgrupper nedsat af Kommission i forbindelse med gennemførelsen af arbejdsprogrammet for målene og opfølgningen af Københavns-erklæringen. Arbejdsgruppernes rapporter kan findes på internetadressen http://europa.eu.int/comm/education/index_da.html.

²⁰ Det drejer sig om de nationale rapporter om gennemførelsen af resolutionen om livslang læring. En sammenfatning kan findes på følgende internetadresse: http://europa.eu.int/comm/education/index_fr.html.

²¹ Udkast til fælles rapport om beskæftigelsen 2002 (KOM(2002) 621 af 13. november 2002).

²² Dette er især tilfældet for koordinationen mellem alle de berørte parter, udviklingen af fleksible uddannelsesforløb og adgangen mellem de forskellige uddannelsesstrukturer og -systemer, den kontinuerlige uddannelseskultur fra en helt ung alder af, offentlig/private partnerskaber og uddannelse på arbejdsstedet.

²³ Kommuniké fra de europæiske undervisningsministres møde i Berlin den 19. september 2003 om virkeliggørelsen af det europæiske område for videregående uddannelse.

²⁴ Meddelelse fra Kommissionen om "universiteternes rolle i det europæiske vidensamfund" (KOM(2003) 58 endelig udg. af 5. februar 2003).

²⁵ På grundlag af de nationale rapporter fremlægger Kommissionen en rapport om gennemførelsen af Europa-Parlamentets og Rådets henstilling om mobilitet i december 2003 (i overensstemmelse med afsnit III c)).

²⁶ Meddelelse fra Kommissionen om "forskere i det europæiske forskningsrum: et fag, mange muligheder" (KOM(2003) 436 af 18. juli 2003).

²⁷ Som det blev understreget af Det Europæiske Råd i Bruxelles i marts 2003, er det absolut nødvendigt at råde over "referenceværdier for bedste praksis og sikre effektive investeringer i menneskelige ressourcer".

²⁸ Rådets konklusioner af 5. maj 2003 om "referenceværdier for europæiske gennemsnitsresultater på uddannelses- og erhvervsuddannelsesområdet (benchmarks)" (EUT C 134 af 07.06.2003).

²⁹ Se det statistiske bilag og for mere komplette data arbejdsdokumentet fra Kommissionen (SEK(2003) 1250).

³⁰ Education at a Glance. OECD Indicators (2003).

³¹ Kommissionen fortsætter det igangværende arbejde med at fastsætte en indikator for sproglige kvalifikationer inden udgangen af 2004 i overensstemmelse med konklusionerne fra Det Europæiske Råd i Barcelona i marts 2002.

³² Konklusioner fra formandskabet efter undervisningsministrenes uformelle møde om "menneskelig kapital" den 27. og 28. oktober 2003 i Milano.

³³ Rådets henstilling af 26. juni 2003 om de overordnede retningslinjer for medlemsstaternes og Fællesskabets økonomiske politik (for perioden 2003-2005) (EUT L 195 af 1.8.2003).

³⁴ Rådets afgørelse af 22. juli 2003 om retningslinjer for medlemsstaternes beskæftigelsespolitik (EUT L 197 af 5.8.2003).

³⁵ Meddelelse fra Kommissionen om "effektiv investering i uddannelse og erhvervsuddannelse: en absolut nødvendighed for Europa" (KOM(2002) 779 af 10. januar 2003).

³⁶ EIB's innovation 2010-initiativ.

³⁷ Education at a Glance 2003 (OECD), s. 375.

³⁸ Europæiske rammer for anerkendelse af ikke-formelle og uformelle færdigheder - Københavnserklæringen af 30. november 2002.

³⁹ Udvikling af fælles rammer for nøglekompetencer, jf. konklusionerne fra Det Europæiske Råd i Lissabon og rapporten fra den relevante arbejdsgruppe (gruppe B under "almen & erhvervsrettet uddannelse 2010").

⁴⁰ Europæiske rammer for læreres færdigheder og kvalifikationer, jf. meddelelsen om livslang læring og rapporten fra den relevante arbejdsgruppe (gruppe A under "almen & erhvervsrettet uddannelse 2010").

⁴¹ Charter om kvalitet i mobiliteten, jf. konklusionerne fra arbejdsgruppe F under "almen & erhvervsrettet uddannelse 2010" (rapport fra Kommissionens tjenestegrene, punkt 4.1.7).

⁴² "Public Opinion in the European Union". Eurobarometer 59 (juni 2003). Europa-Kommissionen, GD for Presse og Kommunikation.

⁴³ Udkast til traktat om en forfatning for Europa af 18. juli 2003.

⁴⁴ I den forbindelse bør der lægges særlig vægt på følgende områder: nøglekompetencer og navnlig indlæringsevne, effektiviteten af investeringerne på uddannelsesområdet, efter- og videreuddannelse af lærere og undervisere, social samhørighed, informations- og kommunikationsteknologier, mobilitet samt erhvervsrettet grund- og videreuddannelse.

⁴⁵ De foreliggende data om kandidaterne, bl.a. opdelt på køn, er på nuværende tidspunkt ikke tilstrækkeligt sammenlignelige, da visse lande anvender andre metoder til at beregne antallet af kandidater. Disse data bør forbedres.

⁴⁶ Kommissionens meddelelse til Rådet og Europa-Parlamentet om "forskere i det europæiske forskningsrum: et fag, mange muligheder" (KOM(2003) 436 af 18.7.2003).

⁴⁷ Dette fald er dog relativt for Irland og Finland set i forhold til den hurtige vækst i BNP. I Irland blev de samlede udgifter til uddannelse f.eks. fordoblet mellem 1993 og 2000, mens BNP voksede med 140 % (begge i nominelle beløb). Som følge heraf faldt udgiftskvoten på trods af den hurtige vækst i de samlede udgifter.